

Рейтинговий звіт ODSA 005-010 short

про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Одеса
Тип кредитного рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	01.04.2005 р.
Дата оновлення	22.06.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaA
Прогноз кредитного рейтингу:	негативний

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг позичальника ґрунтується на результатах аналізу протягом 2008 року економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності, та перспективних планів на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо наявної системи управління, а також політичної ситуації у регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій виконавчим комітетом Одеської міської ради, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	01.04.2005 р.	21.12.2005 р.	19.06.2006 р.	28.11.2006 р.	24.04.2007 р.	14.12.2007 р.	04.12.2008	22.06.2009
Рівень кредитного рейтингу	uaBB	uaBB	uaBBB-	uaBBB-	uaA-	uaA-	uaA	uaA
Прогноз	в розвитку	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	негативний	негативний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження зі зміною прогнозу	підвищення	підтвердження	підвищення	підтвердження	підтвердження зі зміною прогнозу	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності означає чутливість до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Прогноз «негативний» вказує на можливість зниження рейтингу протягом року при збереженні негативних тенденцій і реалізації поточних ризиків.

Рівень кредитного рейтингу міста Одеси підтримується:

- високим рівнем виконання уточненого річного плану за закріпленими доходами загального фонду бюджету міста у 2008 році (104,1%);
- перевищенням окремими показниками економічного розвитку міста відповідних середніх показників по країні у розрахунку на одного мешканця: обсягу інвестицій у основний капітал у 1,4 рази, обсягу зовнішньоторговельного товарообороту у 1,7 рази, обсягу роздрібного товарообороту у 2 рази;
- відсутністю концентрації надходжень до бюджету міста за основними платниками податків;
- сконсолідованими діями міської влади, спрямованими на реалізацію міських програм соціально-економічного розвитку.

Рівень кредитного рейтингу міста Одеси обмежується:

- уповільненням темпів зростання доходної частини бюджету міста у 2009 році та зниженням ліквідності бюджету (за загальним фондом до 0,9%, за спеціальним фондом до 8,7%) внаслідок кризових явищ в економіці України;
- низьким рівнем виконання уточненого річного плану за власними доходами загального фонду бюджету міста у 2008 році (56,6%) та у I кварталі 2009 року (8,3%) у зв'язку з негативними тенденціями на ринку нерухомості;
- низьким рівнем виконання річного плану за видатками бюджету у 2008 році (81%) та значним зростанням обсягу кредиторської заборгованості бюджету станом на 01.01.2009 р., що створює додаткове навантаження на бюджет міста у 2009 році;
- нижчим на 2,7% за середній по країні рівнем середньомісячної заробітної плати у місті у 2008 році за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без врахування трансфертів становить близько 65%);
- високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної інфраструктури міста і необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зміни, які відбувалися впродовж 2008 року та I кварталу 2009 року в соціально-економічній та фінансовій сферах міста Одеси та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Одеської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Одеси представлено нижче

Таблиця 0.1 Основні показники соціально-економічного розвитку м. Одеси у 2005-2008 рр.¹

Показник	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	Темп зростання/відхилення у 2008 році до 2007 року
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	1 000,3	1 000,5	1 005,7	1 008,6	на 2,9 тис. осіб більше
Середньооблікова чисельність працівників, тис. осіб	262,8	273,1	282,9	291,6	103,1
Рівень зареєстрованого безробіття, %	0,3	0,3	0,3	0,4	на 0,1 в.п. більше
Середньомісячна заробітна плата, грн.	860,6	1 072,1	1 354,4	1 757,0	129,7
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	7,0	7,8	10,4	21,7	208,6
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	6 162,0	4 993,5	7 024,0	15 617,7	222,3
Темпи зростання обсягів промислового виробництва у порівнянних цінах, %	-13,3	н/д	104,4	179,5	X
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	3 145,4	3 784,2	5 465,7	6 974,5	127,6 ²
Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США (станом на кінець звітного періоду)	369,8	435,4	501,3	516,8	103,1
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	2 162,0	1 886,8	2 182,7	5 618,2	257,4
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	253,3	449,6	472,2	490,0	103,8
Обсяг роздрібного товарообігу, млн. грн.	3 952,5	5 690,7	7 810,9	10 938,5	140,0

Джерело: дані Одеської міської ради

¹ Тут і далі: деякі кількісні дані, які аналізуються в звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

² У цінах відповідних років. У порівнянних цінах, темп росту інвестицій у основний капітал склав 95,6%

Населення міста, трудові ресурси та ринок праці

Чисельність наявного населення м. Одеси протягом 2008 року збільшилась на 2,9 тис. осіб і станом на 01.01.2009 р. склала 1 008,6 тис. осіб. На збільшення чисельності населення впливає механічний приріст, тоді як показник природного сальдо, як і у попередніх періодах, має негативне значення.

У 2008 році, у зв'язку з кризовими явищами в економіці України, ситуація на ринку праці м. Одеси погіршилась. Відбулося зростання рівня зареєстрованого безробіття до 0,4% станом на 01.01.2009 року. Незважаючи на те, що в цілому у 2008 році середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу у місті збільшилась на 3,1%, протягом II півріччя 2008 року чисельність зайнятих у місті зменшилась на 1,6 тис. осіб. Масових звільнень вдалося уникнути головним чином за рахунок застосування адміністрацією підприємств та організацій міста вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Зокрема у грудні 2008 року у вимушених відпустках перебували 15,1 тис. осіб, або 5,3% штатних працівників. Такі відпустки застосували, здебільшого, підприємства транспорту та зв'язку (15,1% штатних працівників відповідного виду економічної діяльності), будівництва (15,5%) та промисловості (6,9%). У місті у відпустках з дозволу та ініціативи адміністрації перебував майже кожен двадцятий працівник. Застосування практики адміністративних відпусток та скорочення робочого часу негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста, та, за збереження вказаних тенденцій у майбутньому, може призвести до її скорочення.

Як і у попередніх періодах, у 2008 році темп зростання середньомісячної заробітної плати в м. Одесі поступається середньому темпу зростання оплати праці у країні. У зв'язку з цим у 2008 році вперше за останні 5 років середньомісячна заробітна плата була нижчою, ніж у середньому по країні (на 2,7%). Протягом 2009 року у місті зберігається тенденція до зниження заробітної плати. Так, номінальна заробітна плата у місті у січні-лютому 2009 року складала 1 683 грн., що на 4,2% менше, ніж у 2008 році. Це, відповідно, негативно впливає на темпи зростання доходної частини міського бюджету.

Зважаючи на чисельність зайнятих та високий рівень оплати праці, найбільша питома вага у структурі фонду оплати праці у м. Одесі припадає на «Транспорт». Значна частина фонду оплати праці формується також у промисловості та освіті.

Наслідки промислово-фінансової кризи у 2008 році негативно позначились на збільшенні обсягу заборгованості у м. Одесі з виплати заробітної плати до 21,7 млн. грн. станом на 01.01.2009 р. Заборгованість із виплати заробітної плати станом на відповідну дату мали 55 великих та середніх підприємств міста (у тому числі 41 економічно активне підприємство), що на 19,6% більше, ніж на початок 2008 року. У структурі боргу з виплати заробітної плати найбільша питома вага припадала на підприємства промисловості (56,2%) та будівництва (18,2%).

Промисловий комплекс міста

У переліку десяти підприємств – найбільших платників податків до бюджету міста за підсумками I півріччя 2008 року відбулися певні зміни. А саме до їх числа за підсумками аналізованого періоду знову увійшло ВАТ «Лукойл-Одеський нафтопереробний завод», яке перебувало на реконструкції з серпня 2005 року та відновило у квітні 2008 року свою діяльність.

У 2008 році підприємствами промислового комплексу м. Одеси було реалізовано продукції загальним обсягом 15,6 млрд. грн., що у розрахунку на одного мешканця було на 8,1% менше, ніж у середньому по країні. За підсумками 2008 року темп зростання обсягу промислового виробництва у м. Одесі склав 168,5%, що пов'язано з відновленням своєї діяльності ВАТ «Лукойл-Одеський нафтопереробний завод». Відповідно обсяг виробництва продукції за галуззю «Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки» збільшився у 2008 році у 18,4 рази.

Сукупна питома вага відрахувань найбільших за чисельністю зайнятих промислових підприємств м. Одеси до місцевого бюджету у 2008 році складала менше ніж 5% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів. Відтак, для бюджету міста характерним є високий рівень галузевої диверсифікації податкових надходжень, а також відсутність залежності від надходжень одного платника податків.

Транспорт

Географічне положення міста Одеси сприяло створенню потужного транспортного комплексу міста та розвитку транспортної інфраструктури. Транспортні підприємства є одними з найбільших роботодавців регіону, а також формують значну частину податкових та неподаткових надходжень до міського бюджету. Провідним підприємством транспортного комплексу є ДП «Одеський морський торговельний порт».

За підсумками 2008 року ДП «Одеський морський торговельний порт», на якому було зайнято 3 542 особи (або 1,2% чисельності зайнятих) збільшило обсяги оброблених вантажів на 10%. У I кварталі 2009 року темп росту обсягу оброблених вантажів ДП «Одеський морський торговельний порт» склав 81%. При цьому чисельність зайнятих на підприємстві протягом I кварталу зменшилась на 0,15 тис. осіб.

У 1999 році у м. Одесі було створено комунальне підприємство «Міжнародний аеропорт Одеса» яке є правонаступником державної авіакомпанії Одеські авіалінії у частині володіння територією аеродрому, а також будівлями та спорудами. Аеропорт розташований у південно-західній частині міста та займає площу 570,3 га. Аеропорт відноситься до групи великих аеропортів України і зв'язаний повітряними лініями з багатьма містами України, СНД, а також країнами Західної Європи, Азії та Африки.

За підсумками 2008 року на підприємстві було зайнято 1,0 тис. осіб. Середньомісячна заробітна плата працівника КП «Міжнародний аеропорт Одеса» у 2008 році складала 2,2 тис. грн. (на 22,2% більше, ніж у середньому по місту). За підсумками 2008 року фінансовим результатом діяльності підприємства став прибуток обсягом 28,5 млн. грн. Слід зазначити, що підприємство є одним з найбільших платників податку на прибуток до бюджету м. Одеси.

Рухомий склад громадського електротранспорту м. Одеси характеризується високим рівнем зносу, внаслідок чого Одеська міська рада розглядає можливість реалізації кількох інвестиційних проектів щодо оновлення транспортного парку. З метою оновлення рухомого складу електротранспорту, 26.12.2008 року між КП «Одесаміськеелектротранс» та ТОВ «Тролза-Маркет» (Російська Федерація) укладено угоду на постачання 16 тролейбусів у I кварталі 2009 року. Оплата за угодою здійснюється за рахунок кредитних ресурсів, залучених КП «Одесаміськеелектротранс».

Згідно з Програмою розвитку міського електротранспорту на 2006-2015 рр., схваленою Кабінетом Міністрів України, у 2008 році на оновлення рухомого складу громадського електротранспорту з Державного бюджету до бюджету міста мало бути перераховано 11,1 млн. грн. Фактично до бюджету міста за результатами аналізованого бюджетного періоду надійшло 3,7 млн. грн.

Інвестиційна активність та будівельна діяльність

За підсумками 2008 року у м. Одесі було освоєно інвестицій в основний капітал загальним обсягом 6,9 млрд. грн., що на 4,4% менше (у порівняних цінах), ніж у минулому році. У розрахунку на одного мешканця вказаний показник є на 36,9% більшим, ніж у середньому по країні.

За підсумками 2008 року в Одесі було введено в експлуатацію житла загальним обсягом 490,0 тис. кв. м, що на 3,8% більше, ніж у 2007 році. У розрахунку на 1 000 осіб наявного населення обсяг уведеного до експлуатації житла більше ніж удвічі перевищував середнє значення по країні.

У 2008 році підприємствами міста, що працювали за будівельними контрактами, виконано будівельних робіт на суму 2 182,5 млн. грн., що на 17,4% менше, ніж у 2007 році. Зменшення обсягів будівництва здебільшого було пов'язано зі скороченням на 16,9% обсягів робіт підприємств, які займались будівництвом будівель та споруд.

Негативні тенденції на ринку будівництва суттєво впливають на динаміку надходжень як до спеціального фонду (кошти від продажу землі), так і до загального фонду бюджету міста. Зокрема у 2008 року обсяг надходжень до загального фонду бюджету міста коштів від забудовників за право забудови склав 93,5 млн. грн. (26,3% уточненого річного плану). У I кварталі 2009 році обсяг надходжень забудовників склав 4,4 млн. грн., або 1,1% уточненого річного плану.

Станом на 01.01.2009 р. обсяг залучених у м. Одесу прямих іноземних інвестицій склав 516,8 млн. дол. США, що у розрахунку на одного мешканця склало 66,2% середнього показника по країні.

Іноземні інвестиції надійшли на 692 підприємства. Найбільшими інвесторами господарського комплексу Одеси виступають такі країни як Нідерланди (22,2% загального обсягу інвестицій), Кіпр (13,5%), США (10,8%), Віргінські острови Британські (7,3%), Сполучене Королівство (9,4%), Німеччина (5,9%).

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств і організацій

За підсумками 2008 року обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств і організацій м. Одеси збільшився у 2,6 рази і склав 5,6 млрд. дол. США, що у розрахунку на одного мешканця було у 1,7 рази більше, ніж у середньому по країні. Як і у попередніх періодах, у структурі зовнішньоторговельного товарообороту підприємств і організації м. Одеси домінує імпортна складова. Порівняно з відповідним періодом минулого року, обсяг імпорту товарів м. Одеси збільшився у 2,5 рази, обсяг експорту – у 2,7 рази.

Розташування на території м. Одеси значного портового комплексу зумовлює доволі великі обсяги зовнішньої торгівлі послугами. За підсумками 2008 року зовнішньоторговельний оборот послугами підприємств і організацій м. Одеси склав 1 209,9 млн. дол. США.

Порівняно з 2007 роком, обсяг експорту послуг збільшився на 50,3%, обсяг імпорту послуг – на 44,9%. Провідне місце у структурі зовнішньої торгівлі послугами і надалі посідають транспортні послуги, зокрема послуги морського та залізничного транспорту, сукупна питома вага яких складає більше ніж 90,0%.

Торгівля і громадське харчування

За підсумками 2008 року обсяг роздрібного товарообороту підприємств міста з урахуванням закладів громадського харчування збільшився, порівняно з відповідним періодом минулого року, на 40% і склав 10,9 млрд. грн., що у розрахунку на одного мешканця є у 2 рази більшим, ніж у середньому по країні.

Розширення торговельної мережі міста, а також розвиток готельно-ресторанного бізнесу та сфери послуг впливає на наповнення доходної частини бюджету міста. Зокрема, протягом 2008 року до бюджету міста від сплати ринкового збору та збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг надійшло 17,7 млн. грн., або 1,3% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів.

За даними управління розвитку споживчого ринку та захисту прав споживачів Одеської міської ради, в м. Одесі зареєстровано 55 ринків, з яких близько 16 ринків забезпечують майже 90% надходжень ринкового збору, зокрема КП «Малинівський

ринок» (15,2% загального обсягу надходжень), ПП «Ринок Південний» (12,7% загального обсягу надходжень).

Житлово-комунальне господарство міста

У звітному періоді, як і протягом попередніх періодів, у м. Одесі залишаються актуальними проблеми високого рівня зношеності основних засобів, у тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста, та необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення. Крім того, існує необхідність поліпшення фінансового стану підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста шляхом впровадження економічно-обґрунтованих тарифів на житлові та комунальні послуги.

Міською владою з метою приведення тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня було протягом 2008 року було ухвалено низку рішень. Однак, незважаючи на ухвалені рішення, тарифи на житлово-комунальні послуги у місті продовжують залишатися на рівні, значно нижчому за собівартість їх надання.

Загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги протягом 2008 року збільшився на 53,1% і станом на 01.01.2009 року склав 240,0 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця є високим показником. Обсяг простроченої заборгованості населення (без урахування заборгованості за водопостачання та водовідведення) склав 81,7 млн. грн.

У 2005 році сесія Одеської міської ради прийняла рішення про надання дозволу на відкриття кредитних ліній комунальному підприємству «Теплопостачання міста Одеси» під заставу комунального майна на загальну суму 144,8 млн. грн. Станом на 01.04.2009 р. сукупний непогашений залишок за цими кредитами складає 127,7 млн. грн.

Комунальна власність міста

Одеська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. За рішенням ради виконуються усі майнові операції, у тому числі об'єкти права комунальної власності можуть передаватися у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, надаватися в оренду, продаватися та купуватися, використовуватися як застава. Міська рада вирішує також питання відчуження об'єктів права комунальної власності та визначає доцільність, порядок та умови відчуження. Доходи від відчуження об'єктів права комунальної власності зараховуються до місцевого бюджету і спрямовуються на фінансування заходів, передбачених бюджетом розвитку.

Затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за надходженнями від реалізації землі було виконано на 43,1%. Це зумовлювалось уповільненням темпів проведення земельних аукціонів у місті, на що вплинули зміни, внесені Верховною Радою України до Земельного кодексу, у частині визначення стартової ціни земельної ділянки, що має дорівнювати нормативній грошовій оцінці земельної ділянки. Крім цього, ухвалена Кабінетом Міністрів України Постанова від 22 лютого 2008 року № 90 «Деякі питання проведення земельних аукціонів», що визначала новий порядок проведення земельних аукціонів, на деякий час також призупинила подальшу підготовку та проведення земельних аукціонів через неврегульовані питання правового характеру.

Уточнений річний план за надходженнями від реалізації майна у 2008 році було виконано на 46,6%. Порівняно з 2007 роком, кількість укладених договорів купівлі-продажу об'єктів комунальної власності є меншою на 215 од.

Повільна динаміка надходження коштів від реалізації земельних ділянок несільськогосподарського призначення та об'єктів комунальної власності зберігається і у I кварталі 2009 року. Зокрема за три місяці 2009 року уточнений річний план за надходженнями від реалізації землі було виконано на 0,4%, план за надходженнями від реалізації майна – на 3,9%.

Міська рада активно використовує земельні активи для наповнення загального фонду бюджету міста як шляхом надання земельних ділянок в оренду, так і шляхом залучення коштів від забудовників на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури міста згідно з договорами за право забудови.

Зокрема, протягом 2008 року до загального фонду бюджету міста надійшло 50,7 млн. грн. орендної плати за землю (на 27,0% більше, ніж у 2007 році,) та 93,5 млн. грн. (26,3% річного плану) коштів забудовників на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури міста згідно з договорами за право забудови (на 46% менше, ніж у 2007 році). Сукупна питома вага цих надходжень у структурі доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів склала у 2008 році 10,7%.

Протягом 2008 року до бюджету міста надійшло 68,7 млн. грн. плати за оренду цілісних майнових комплексів (93,3% уточненого річного плану), що на 25,6% більше, ніж у 2007 році. Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями від оренди цілісних майнових комплексів у I кварталі було виконано на 9,9%.

Слід зауважити, що погіршення ситуації на ринку нерухомості внаслідок кризових явищ, що впливали на динаміку надходжень до бюджету міста від продажу землі та плати за землю у 2008 році та I кварталі 2009 року, збережуться і у 2009 році в цілому. Зокрема, за оцінками міської влади очікуваний рівень виконання річного плану за надходженнями від продажу земельних ділянок у 2009 році становить близько 50,0% річних показників, надходження від реалізації майна становитимуть 30-35% запланованого річного показника..

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджету міста Одеси, його представлено у форматі бюджетного балансу

Таблиця 0.2. Бюджет міста Одеси у форматі бюджетного балансу у 2006-2008 рр., тис. грн.

Показник	2006			2007			2008		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Операційні надходження всього	922 168,3	212 691,4	1 134 859,7	1 525 018,9	114 226,6	1 639 245,5	1 685 209,3	186 180,1	1 871 389,4
Операційні видатки всього	861 773,2	135 215,2	996 988,4	1 310 164,7	67 686,7	1 377 851,4	1 601 888,5	143 430,6	1 745 319,1
Операційний баланс	60 395,1	77 476,2	137 871,3	214 854,2	46 539,9	261 394,1	83 320,8	42 749,5	126 070,3
Фінансовий дохід	5,5	0,0	5,5	7 386,7	0,0	7 386,7	15 538,4	0,2	15 538,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	16 449,1	0,0	16 449,1	16 280,1	0,0	16 280,1	43 031,4	0,0	43 031,4
Фінансовий баланс	-16 443,6	0,0	-16 443,6	-8 893,4	0,0	-8 893,4	-27 493,0	0,2	-27 492,8
Поточний баланс	43 951,5	77 476,2	121 427,7	205 960,8	46 539,9	252 500,7	55 827,8	42 749,7	98 577,5
Капітальні надходження всього	31 032,2	219 365,4	250 397,6	0,0	358 405,3	358 405,3	3 701,4	209 763,3	213 464,7
Капітальні видатки всього	68 701,1	215 858,5	284 559,6	182 291,3	443 973,7	626 265,0	80 048,7	353 431,0	433 479,7
Капітальний баланс	-37 668,9	3 506,9	-34 162,0	-182 291,3	-85 568,4	-267 859,7	-76 347,3	-143 667,7	-220 015,0
Баланс після капітальних видатків	6 282,5	80 983,1	87 265,7	23 669,5	-39 028,5	-15 359,0	-20 519,5	-100 918,0	-121 437,6
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	600,0	-14,6	585,4	1 226,0	-44,0	1 182,0	1 300,0	-28,7	1 271,3
Профіцит/дефіцит	5 682,5	80 997,7	86 680,2	22 443,5	-38 984,5	-16 541,0	-21 819,5	-100 889,3	-122 708,9
Фінансування	-5 682,5	-80 997,7	-86 680,2	-22 443,5	38 984,5	16 541,0	21 819,5	100 889,3	122 708,9
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент фінансів Одеської міської ради

За результатами 2008 року, як і протягом попередніх бюджетних періодів, місто зберігає позитивний операційний баланс бюджету, показник якого, порівняно із відповідним показником у 2007 році, суттєво скоротився. Зокрема у 2008 році за загальним фондом сальдо операційного балансу становило 83,3 млн. грн., або 38,7% показника у відповідному попередньому бюджетному періоді. Це зумовлювалось як значним уповільненням темпу зростання податкових надходжень, зокрема податку з доходів фізичних осіб, так і зменшенням інших операційних надходжень, зокрема плати за право забудови.

Зважаючи на помірну динаміку надходження доходів, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, за одночасного зростання видатків І кошика (передусім, внаслідок підвищення рівня оплати праці працівникам бюджетних установ та зростання видатків на оплату енергоносіїв) у 2008 році бюджет міста отримує дотацію вирівнювання з Державного бюджету, запланований річний обсяг якої становить 18,3 млн. грн. У попередньому бюджетному періоді з бюджету міста перераховувалось вилучення до Державного бюджету обсягом 2,6 млн. грн.

Протягом аналізованого періоду бюджет міста користувався короткотерміновими позичками з єдиного казначейського рахунку (обсягом 184,1 млн. грн.) на покриття тимчасових касових розривів, що виникли у 2008 році через невідповідність строків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду, а також зниження обсягу залишку на котловому рахунку загального фонду бюджету. Слід зауважити, що у 2007 році позички з єдиного казначейського рахунку не залучалися, що було забезпечено високим рівнем ліквідності місцевого бюджету. У процесі виконання бюджету міста у I кварталі 2009 року Одеською міською радою теж залучалися короткострокові позички з єдиного казначейського рахунку загальним обсягом 251,3 млн. грн. Станом на 01.04.2009 р. сукупний непогашений залишок за залученими позичками складає 74,3 млн. грн.

Фінансовий дохід бюджету забезпечується переважно відсотковим доходом від розміщення тимчасово вільних бюджетних коштів на депозитних рахунках у банківських установах. У 2008 році обсяг фінансового доходу внаслідок розміщення бюджетних коштів на депозит склав 15,5 млн. грн. та частково забезпечив виплату відсоткових платежів за облігаціями серій В-С внутрішньої місцевої позики загальним обсягом 75,0 млн. грн. та за зовнішнім запозиченням здійсненим у 2007 році шляхом укладення строкового кредитного договору з іноземною фінансовою установою BNP PARIBAS FINANCE PLC. Станом на 01.01.2009 р. на депозитах у банківських установах за відповідним рішенням Одеської міської ради було розміщено 30,3 млн. грн.

Сальдо капітального балансу бюджету м. Одеси за результатами 2008 року, як і у попередніх періодах, мало негативне значення. Зважаючи на зменшення, проти попередніх бюджетних періодів, показника позитивного сальдо поточного балансу, джерелами покриття дефіциту капітального балансу бюджету м. Одеси були надпланові залишки на рахунках місцевого бюджету. Загалом бюджет м. Одеси виконано з дефіцитом, як за загальним так і за спеціальним фондами.

Внаслідок того, що дефіцит бюджету міста було покрито за рахунок залишків бюджету міста, за результатами 2008 року відбулося зменшення показника ліквідності бюджету³ за загальним фондом до відповідного показника у 2007 році (з 2,5% до 0,9%), та за спеціальним фондом - (з 47,1% до 8,7%). Слід зазначити, що з обсяг кредиторської заборгованості бюджету станом на 01.01.2009 року був більшим за обсяг залишків на рахунках місцевого бюджету.

У грудні 2008 року Одеська міська рада відповідно до затвердженого графіка здійснила погашення серії В (обсягом 70,0 млн. грн.) облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року.

Згідно з рішенням Одеської міської ради від 20.04.2004 р. №2420-IV, Одеська міська рада взяла на себе зобов'язання зі сплати боргів комунального підприємства «Одеські теплові мережі» відкритому акціонерному товариству «Одесгаз» за поставлений природний газ на суму 76 981,7 млн. грн. Протягом 2008 року з

³ Відношення залишків на рахунках бюджету міста з врахуванням коштів, розміщених на депозит, до фактичного обсягу видатків без урахування трансфертів за відповідний бюджетний період

бюджету міста було погашено 29,4 млн. грн. На сьогодні заборгованість перед ВАТ «Одесгаз» погашено у повному обсязі.

Також у 2008 році з бюджету міста було здійснено видатків обсягом 79,8 тис. грн. за погашенням непогашеного залишку за муніципальною позикою 1997 року.

Виконання доходної частини бюджету м. Одеси

Затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за доходами бюджету міста Одеси без урахування трансфертів та коштів, що передаються до спеціального фонду у відповідному бюджетному періоді було виконано на 79%. Низький рівень виконання річного плану за доходною частиною бюджету був наслідком невиконання планових показників за надходженнями до бюджету розвитку від приватизації комунального майна та продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення. Крім того, протягом аналізованого періоду не було виконано планові показники за неподатковими надходженнями, а саме за надходженнями до загального фонду бюджету міста коштів від забудовників на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури міста згідно з договорами пайової участі.

Слід зазначити, що у 2008 році бюджет міста отримує дотацію вирівнювання з Державного бюджету, запланований річний обсяг якої становить 18,3 млн. грн., тоді як у попередньому бюджетному періоді з бюджету міста перераховувалось вилучення до Державного бюджету обсягом 2,6 млн. грн.

Затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за надходженнями до загального фонду бюджету м. Одеси без урахування трансфертів було виконано на 85,2% у тому числі за закріпленими доходами на 104,1% (показники МФУ було перевиконано на 9,9%) та за власними доходами на 56,6%.

Податок з доходів фізичних осіб залишається основним джерелом закріплених доходів бюджету міста. У 2008 році до бюджету міста Одеси надійшло податку з доходів фізичних осіб обсягом 877,7 млн. грн. (103,8% уточненого річного плану). Перевиконання плану було, здебільшого, забезпечено кумулятивного річного ефекту приросту надходжень. У IV кварталі 2009 року у місті Одесі, у зв'язку з кризовими явищами в економіці країни, набуло поширення застосування адміністраціями підприємств вимушених адміністративних відпусток та скороченого робочого часу. Зокрема у грудні 2008 року у вимушених відпустках перебували 15,1 тис. осіб, або 5,3% штатних працівників, що суттєво уповільнило темпи зростання надходжень податку з доходів фізичних осіб.

Зазначені тенденції зберігаються і у 2009 році. Зокрема у I кварталі 2009 року темп росту надходжень податку з доходів фізичних осіб зменшився на 38,7 в. п. порівняно з відповідним показником у I кварталі 2008 р. і склав 105,4%.

Враховуючи, що на найбільшого платника податків з доходів фізичних осіб припадає не більше ніж 2,5% загального обсягу коштів, необхідно відзначити

високу диверсифікацію джерел надходжень з доходів фізичних осіб за основними платниками.

Низький рівень виконання уточненого річного плану за надходженням власних доходів бюджету за результатами 2008 року зумовлений значним недовиконанням уточненого річного плану за статтею «Інші надходження» у частині коштів, які залучаються до бюджету міста від забудовників на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури міста згідно з договорами за право забудови. На виконання планових річних показників протягом 2008 року впливають такі фактори як збереження негативної динаміки розвитку ринку нерухомості (як житлової, так і комерційної) та суттєве зменшення обсягів іпотечного кредитування.

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями до спеціального фонду бюджету м. Одеси без урахування трансфертів та коштів, отриманих із загального фонду було виконано на 61,1% на що вплинув низький рівень виконання річного плану за доходами від операцій з капіталом. Неврегульованість нормативно-правової бази призупинила підготовку та проведення земельних аукціонів до листопада 2008 року. Крім цього, обсяги надходжень до бюджету розвитку від реалізації об'єктів комунальної власності та земельних ділянок суттєво зменшились під впливом зменшення попиту на них з боку потенційних покупців у зв'язку з кризовими явищами в економіці країни. Збереження негативної макроекономічної динаміки країни призводить до зменшення попиту на земельні ділянки та об'єкти комунальної власності у 2009 році. Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями до бюджету розвитку у I кварталі 2009 року було виконано на 2,1%.

Виконання видаткової частини бюджету м. Одеси

Порівняно з виконанням у 2007 році, затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за видатками бюджету м. Одеси, без врахування коштів, що передаються до спеціального фонду, збільшився на 36,2% на що вплинуло зростання обсягів фінансування, передусім, установ бюджетної сфери (освіта, охорона здоров'я, культура тощо), а також видатків на державне управління. Збільшення видатків за галузями бюджетної сфери зумовлене зростанням оплати праці працівників бюджетних установ та, відповідно, великою питомою вагою видатків на оплату праці та нарахувань на неї у структурі видатків зазначених галузей.

Невисокий рівень виконання уточненого річного плану за доходами бюджету призвів до недовиконання планових обсягів видатків за усіма видатковими статтями, віднесеними до основних. Крім того, на рівень виконання планових обсягів видатків за окремими видатковими статтями («Соціальний захист і соціальне забезпечення», «Транспорт») вплинуло неперерахування у повних обсягах субвенцій з Державного бюджету.

Низький рівень виконання уточненого річного плану за видатками бюджету м. Одеси призвів до значного збільшення кредиторської заборгованості бюджету міста (335,5 млн. грн. станом на 01.01.2009 року). При цьому заборгованість з

заробітної плати з нарахуваннями станом на 01.01.2009 року складала 75,8 млн. грн. Прострочена кредиторська заборгованість бюджету станом на 01.01.2009 року складала 41,2 млн. грн.

Протягом січня-березня 2009 року обсяг кредиторської заборгованості бюджету за загальним фондом зменшився до 98,2 млн. грн. станом на 01.04.2009 року, у тому числі заборгованість з виплати заробітної плати складала 5,9 млн. грн.⁴ Прострочена заборгованість бюджету за загальним фондом протягом I кварталу 2009 року збільшилась до 49,0 млн. грн. станом на 01.04.2009 року.

Протягом I кварталу 2009 року відбулося суттєве зростання простроченої кредиторської заборгованості бюджету за спеціальним фондом до 171,4 млн. грн. (загальний обсяг кредиторської заборгованості за спеціальним фондом станом на 01.04.2009 року склав 177,4 млн. грн.). Слід зазначити, що погашення кредиторської заборгованості створюватиме у 2009 році значне додаткове навантаження на бюджет міста.

У грудні 2008 року Одеська міська рада відповідно до затвердженого графіка здійснила погашення серії В (обсягом 70,0 млн. грн.) облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року. Виплата процентного доходу за облігаціями всіх серій (В-С) протягом 2008 року здійснювалась відповідно до затвердженого графіку та у повному обсязі.

У 2008 році Одеська міська рада своєчасно та у повному обсязі здійснила також виплату відсотків (обсягом 33 165,1 тис. грн.) за кредитом обсягом 50 млн. швейцарських франків залученим у кінці 2007 року у іноземній фінансовій установі BNP PARIBAS FINANCE PLC (Великобританія).

Структура видаткової частини бюджету за економічною класифікацією у 2008 році характеризується зростанням питомої ваги поточних видатків за одночасного зменшення питомої ваги капітальних асигнувань, що, зокрема, пов'язано з повільною динамікою виконання плану за надходженнями до бюджету розвитку. На зменшення питомої ваги капітальних видатків вплинуло також те, що запозичення обсягом 300,0 млн. грн. у 2008 році не було здійснено.

Боргові зобов'язання

До прямих боргових зобов'язань Одеської міської ради станом на 01.01.2009 р. відносились:

- 5 000,0 тис. грн. – випуск облігацій місцевої позики 2005 року (серія С);

⁴ За інформацією Одеської міської ради вказана заборгованість погашена 07.04.2009 р.

- 50,0 млн. швейцарських франків⁵ – зовнішнє запозичення, здійснене шляхом укладення строкового кредитного договору з іноземною фінансовою установою BNP PARIBAS FINANCE PLC (Великобританія);
- 941,0 тис. грн. – непогашений залишок за випуском облігацій місцевої позики 1997 року (облігації не пред'явлені до погашення);
- 290,9 тис. грн. – непогашений залишок за зобов'язаннями Одеської міської ради перед Обласною державною адміністрацією;

Протягом 2008 року Одеською міською радою залучалися короткострокові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів обсягом 184,1 млн. грн. Станом на 01.01.2009 р. короткотермінові позички було погашено у повному обсязі.

У процесі виконання бюджету міста у I кварталі 2009 року Одеською міською радою теж залучалися короткострокові позички з єдиного казначейського рахунку загальним обсягом 251,3 млн. грн. Станом на 01.04.2009 р. сукупний непогашений залишок за залученими позичками складає 74,3 млн. грн.

У грудні 2007 року відповідно до затвердженого графіка Одеська міська рада здійснила погашення серії А облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року. Виплата процентного доходу за облігаціями всіх серій протягом усього періоду обігу здійснювалась відповідно до затвердженого графіка та у повному обсязі.

У грудні 2008 року Одеська міська рада відповідно до затвердженого графіка Одеська міська рада здійснила погашення серії В (обсягом 70,0 млн. грн.) облігацій внутрішньої місцевої позики 2005 року. Виплата процентного доходу за облігаціями всіх серій протягом усього періоду обігу здійснювалась відповідно до затвердженого графіку та у повному обсязі.

Одеська міська рада має непогашений залишок за муніципальною позикою 1997 року. Станом на 01.01.2009 року сукупний обсяг боргового зобов'язання складає 941,02 тис. грн. (облігації не пред'явлені до погашення). Крім цього, станом на 01.01.2008 року Одеська міська рада мала невиконаний процентний дохід за цим запозиченням – 510,41 тис. грн. Слід зазначити, що рішенням Одеської міської ради №2072-V від 21.12.2007 р. кінцевий термін погашення облігацій міського займу 1997 року було встановлено до 31.03.2008 р. На сьогодні Одеською міською радою передано відповідні документи до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку щодо скасування цього випуску.

Таким чином, з урахуванням залишку заборгованості перед обласним бюджетом та без урахування непогашеного залишку за муніципальною позикою 1997 року, станом на 01.04.2009 р. сума прямого боргу Одеської міської ради дорівнює 431,1⁶ млн. грн. При цьому пряме боргове навантаження на бюджет міста

⁵ 351 500,0 тис. грн. за офіційним курсом станом на 12.06.2009 р.

⁶ За урахуванням кредиту обсягом 50,0 млн. швейцарських франків у гривневому еквіваленті за офіційним курсом НБУ станом на 12.06.2009 р. та непогашеним залишком за короткостроковими позичками залученими у I кварталі 2009 року

(співвідношення прямого боргу до плану на 2009 рік за доходами бюджету міста без урахування трансфертів) складає 18% та з урахуванням низького рівня виконання уточненого річного плану за доходами бюджету у I кварталі поточного року є високим показником.

Перспективи залучення коштів у майбутньому

За інформацією Управління муніципальних займів та цінних паперів Одеської міської ради, місто має намір і надалі активно користуватися позичковими коштами для фінансування своїх капітальних проектів.

Містом докладаються зусилля щодо реалізації спільних інвестиційних проектів з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема з Світовим банком та Європейським банком реконструкції і розвитку.

Слід також зазначити, що у зв'язку з негативними тенденціями у світовій та вітчизняній економіці, підготовка до реалізації зазначених вище проектів значно ускладнилась.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Одеси підтверджено на рівні **uaA**, прогноз «негативний».

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

Провідний фінансовий аналітик

П. В. Трощинський

Додатки

Бюджет м. Одеси протягом 2004-2008 рр. у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Податкові надходження	406 834,4	503 320,6	648 879,8	975 884,4	1 178 733,4
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	94 005,8	106 598,3	305 260,1	340 790,7	290 532,9
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	142 143,6	134 964,4	180 719,8	322 570,4	402 123,1
Операційні надходження всього	642 983,8	744 883,3	1 134 859,7	1 639 245,5	1 871 389,4
Поточні видатки	343 178,0	487 055,8	655 286,4	869 417,9	1 068 963,2
Субсидії та поточні трансферти	290 296,6	243 872,5	341 702,1	508 433,5	676 355,9
Операційні видатки всього	633 474,6	730 928,3	996 988,4	1 377 851,4	1 745 319,1
Операційний баланс	9 509,2	13 955,0	137 871,3	261 394,1	126 070,4
Фінансовий дохід	0,0	0,0	5,5	7 386,7	15 538,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	62,0	6 220,7	16 449,1	16 280,1	43 031,4
Фінансовий баланс	-62,0	-6 220,7	-16 443,6	-8 893,4	-27 492,8
Поточний баланс	9 447,2	7 734,3	121 427,7	252 500,7	98 577,6
Капітальні надходження	111 828,3	145 376,2	214 612,5	300 124,5	207 714,7
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	5 753,8	4 967,6	35 785,1	58 280,8	5 750,0
Капітальні надходження всього	117 582,1	150 343,8	250 397,6	358 405,3	213 464,7
Капітальні видатки	111 039,2	118 122,2	237 255,0	479 738,9	339 662,4
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	15 755,1	27 508,4	42 510,1	88 245,3	91 767,3
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	5 693,3	4 944,5	4 794,5	58 280,8	2 050,0
Капітальні видатки всього	132 487,6	150 575,1	284 559,6	626 265,0	433 479,7
Капітальний баланс	-14 905,5	-231,3	-34 162,0	-267 859,7	-220 015,0
Баланс після капітальних видатків	-5 458,3	7 503,0	87 265,7	-15 359,0	-121 437,5
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	94,7	94,0	585,4	1 182,0	1 271,3
Профіцит/дефіцит	-5 553,0	7 409,0	86 680,2	-16 541,0	-122 708,8
Фінансування	5 553,0	-7 409,0	-86 680,2	16 541,0	122 708,8
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент фінансів Одеської міської ради

Фінансування бюджету м. Одеси у 2004-2008 рр., тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Профіцит/дефіцит	-5 553,0	7 409,0	86 680,2	-16 541,0	-122 708,8
Фінансування	5 553,0	-7 409,0	-86 680,2	16 541,0	122 708,8
Зміни залишків	-5 359,3	-31 982,8	-62 603,5	-111 237,8	209 922,5
залишок на початок року	26 950,7	32 307,8	64 290,5	126 894,0	238 131,8
залишок на кінець року	32 309,9	64 290,5	126 894,0	238 131,8	28 209,3
Фінансування за рахунок кредитів банків	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	46 000,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	46 000,0	0,0	0,0	0,0
Фінансування за рахунок казначейського рахунку(короткострокові позички)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	7 000,0	40 000,0	23 474,0	0,0	184 100,0
Погашення	7 000,0	40 000,0	23 474,0	0,0	184 100,0
Фінансування за рахунок казначейського рахунку(середньострокова позичка)	26 255,0	-9 450,5	0,0	0,0	0,0
Залучено	26 255,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашено	0,0	9 450,5	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, які використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	-39 000,0	8 700,0
Розміщено коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	84 000,0	150 000,0
Повернено кошти з депозитів або продаж цінних паперів	0,0	0,0	0,0	45 000,0	158 700,0
Фінансування за внутрішніми запозиченнями	0,0	125 041,6	0,0	-50 000,0	-99 442,7
Залучено	0,0	125 041,6	0,0	0,0	0,0
Погашено	0,0	0,0	0,0	50 000,0	99 442,7
Фінансування за зовнішніми запозиченнями	0,0	0,0	0,0	222 749,5	0,0
Залучено	0,0	0,0	0,0	222 749,5	0,0
Погашено	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення інших внутрішніх зобов'язань	-15 336,8	-91 048,6	-24 019,1	-5 960,1	0,0
Інші розрахунки	-6,0	31,3	-57,6	-10,7	3 529,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Департамент фінансів Одеської міської ради